

1 Rooma keiser Augustus määras küsitava Juudamaad valitsema hoolimata sellest, et too oli peale Caesari surma algul toetanud Marcus Antoniust. Küsitav polnud iisraellane, kuid võttis vastu judaismi. Ta ehitas ja arendas Kaisarea sadamalinna, kujundas ringi Jeruusalemma templi ja rajas Masada mäele endale uhke suveresidentsi. Ta torkas silma oma paranoilise käitumise ja julmusega. Augustus olevat tema kohta öelnud: „Ohutum on olla üks tema sigadest kui tema poeg”. **Kes?**

2 Fotol on Hiina keisrinna, kelle valitsemisperiood kestis Hiinas üle 47 aasta – aastast 1861 kuni surmani 1908. Ta oli jõuline ning karismaatiline figuur, kes oli Qingi dünastia *de facto* valitseja. Hiina Keisririiki valitsesid *de iure* küll Tong Zhi ja Kuang Xu, kuid tegelik võim oli keisrinna käes. Ta oli äärmiselt konservatiivne valitseja, samuti ksenofoob. Paljud ajaloolased peavad tema võimuperioodi despootlikuks ja tagurlikuks ning seetõttu langes ka 1911. aastal Qingi dünastia ja tekkis Hiina Rahvavabariik. **Nimetage see keisrinna!**

3 Teatavasti tegutses 1950-ndate alguses Võrumaal Johannes Kotkase nimeline kolhoos. Majandi spordipäeval oli kohal ka kuulus sportlane ise. Naabruses, Vastseliina vallas oli veel üks isikunimeline kolhoos. Sellele nime andnud mees oli veel kuulsam ja tuntum ning tegutses teaduse valdkonnas. Erinevalt Kotkasest ei külastanud see mees kunagi omanimelist majandit, kuna oli juba 1882.a surnud. **Mis nime kandis see kolhoos?** Mõnede arvates pole nii kuulsat nime ükski Eesti kolhoos ei varem ega hiljem kandnud. Näete tema noorpõlvepilti.

4 Te kõik teate Mount Rushmore'i Lõuna-Dakotas. Loomulikult teate Te ka kõik neid presidentide, keda on seal kujutatud. Kui aga võtta üks iga Mount Rushmore presidendi pildiga USD kupüür, siis **mitu dollarit teil kokku on?**

5 Briti kindral Montgomery oli seadnud D-päeval Sword Beachil maabunud brittidele ja kanadalastele ambitsioonika ülesande - vallutada õhtuks üks u. 10 km kaugusel rannikust asunud linn, mis oli oluliseks transpordisõlmeks. Kuid linn langes liitlaste kätte alles peale 2 kuud kestnud lahingut, mille käigus praktiliselt kogu linn vaippommitamise teel purustati. Mõlemal poolel langes võitluses linna pärast üle 50 000 mehe. Sama linna pärast peeti suur lahing ka 100-aastases sõjas aastal 1346. Toona kaotasid inglaste invasiooni tagasi tõrjuda üritanud Prantsuse väed u 5000 meest. Sinna on maetud ka William Vallutaja. **Nimetage see linn**, Calvadosse departemangu keskus.

- 6 2. septembril lõppes Jaapani kapitulatsiooniaktiga II Maailmasõda. Aktile kirjutasid lahinglaeva „Missouri“ pardal alla 10 riigi esindajad. **Mis riiki esindas** allakirjutamisel viitseadmiral Conrad Helfrich (1886-1962)?

- 7 Selle Euroliidu liikmesriigi peaminister on Robert Fico. Riigi presidendi nimi aga kutsub vene keelt valdavate inimeste seas kindlasti esile kerge muheluse, sest selle nimega saab vene keeles kõnelda nii vulvast kui ka väiksemast kaslasest. Läänemaal Hanila vallas on ka samanimeline küla. Riigi üks tuntumaid õllebrände on Kelt. Küsitava riigi parim jalgrattur võitis hiljuti maanteerataste grupisõidu MM kulla, sõidus kus meie Rein Taaramäe pälvis 14. koha. **Nimetage riik ja president!**

- 8 Tänavu täitis 20 aastat Maarjamaa Ristil. **Nimetage see riigipea**, kes pälvis esimesena Maarjamaa Risti teenetemärgi kõrgeima klassi - keti (16. mail 1995. a.)? Ta on saanud ka Nobeli preemia.

- 9 Tartu Miina Härma gümnaasiumist alguse saanud õpilasfirma valmistab hinnalisi väärispuidust käekellasid. Avalikkuse ees on sellise kellaga ringi liikunud nii Taavi Rõivas, Itaalia peaminister Mario Renzi kui Gruusia peaminister Irakli Garibašvili (pildil). **Mis nime kannab see firma** ja ka nende tuntum toode?

- 10 Peter Northugil oli Norra suusaliiduga suur tüli, kuna Northugi isiklik sponsor oli Norra suusaliidu suursponsori SPARi suurkonkurent kohalikul supermarketite turul. Loomulikult ei saanud suusaliit ja SPAR tolereerida seda, et Northug suusatab, mütsil konkurendi logo. Mingi kõiki osapooli lepitav vähemalt ajutine lahendus siiski ilmselt leiti ja Northug rootslaseks ei hakanud. **Nimetage see tüli põhjustanud kaubanduskett**, mille nimi värskelt ka Eestis tuntuks ja nähtavaks sai!

11

Pildil on *Canis lupus hallstromi* ehk Uus-Ginea metsik koer, keda on nimetatud ka hallströmi koeraks, uus-ginea dingoks, põõsadingoks jne. Geneetiliselt ongi ta austraalia dingo sugulane. Arvatakse, et ta sattus sellele saarele juba üle 6000 aasta tagasi, kuid valge inimene avastas ta alles 1897. Ühe oma nimedest on ta aga

saanud teatud eripära järgi. **Millise eripära?** Seda nime kasutataksegi selle koera juures kõige enam – lühend NGSD.

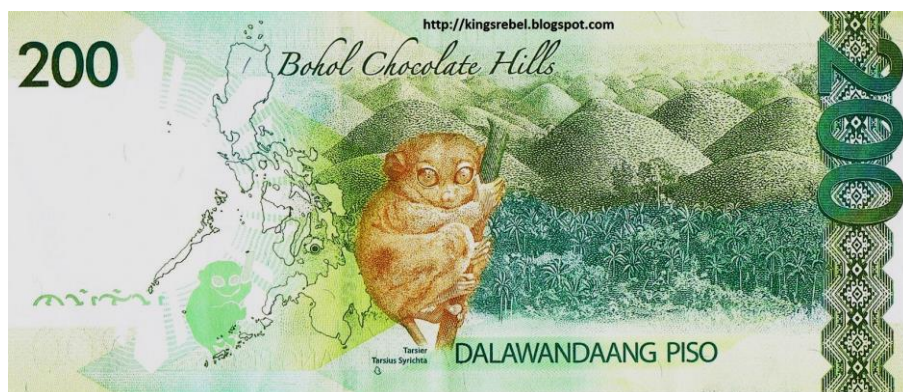
12

Sellest liblikõieliste hulka kuuluvast taimest kasvavad Eestis järgmiste eesliidetega liigid - alpi, kassi, kuld, lamav, väike, rand, roosa, keskmine, mägi, aas, valge ja pruun. Valget ja aas*** kasutatakse sageli ravimtaimena. Õisikutest valmistatud teest on abi kroonilise bronhiidi, kõha ja astma korral, samuti on ta hea rögalahusti ja diureetikum. Teel on rahustav toime, teda kasutatakse ka külmetuse ja higistama ajava vahendina. Taimest on abi ekseemi ja psoriaasi ravimisel, leevendust saavad nahapõletikud ja mädased haavad. Taim aitab naistel vähendada menopausiaegseid vaevusi ja tal on olnud oluline roll vähihaiguste ravimisel. Õisikutest tehtud mähised aitavad leevendada liigesevalu ja reumat. **Milline** ka Ateena Panathinaikose logol leiduv taim?

13

Nimetage see haruldane primaat, (loomaperekond, lad.k. *Tarsius*) kellest on saanud Boholi saare (Filipiinid) maskott.

14

Sellesse taimeperekonda kuulub umbes 400 liiki. Perekonna ladinakeelne nimi *Ranunculus* tähendab „konnake“, mis on ilmselt seotud asjaoluga, et need lilled kasvavad sageli vee ääres, kus konnad elavad. **Milline ka meil levinud taimeperekond?** Selle tuntuima liigi rahvapäraseid nimetusi : kirburohi, kärnalill, sügeliselill, kanapasalill.

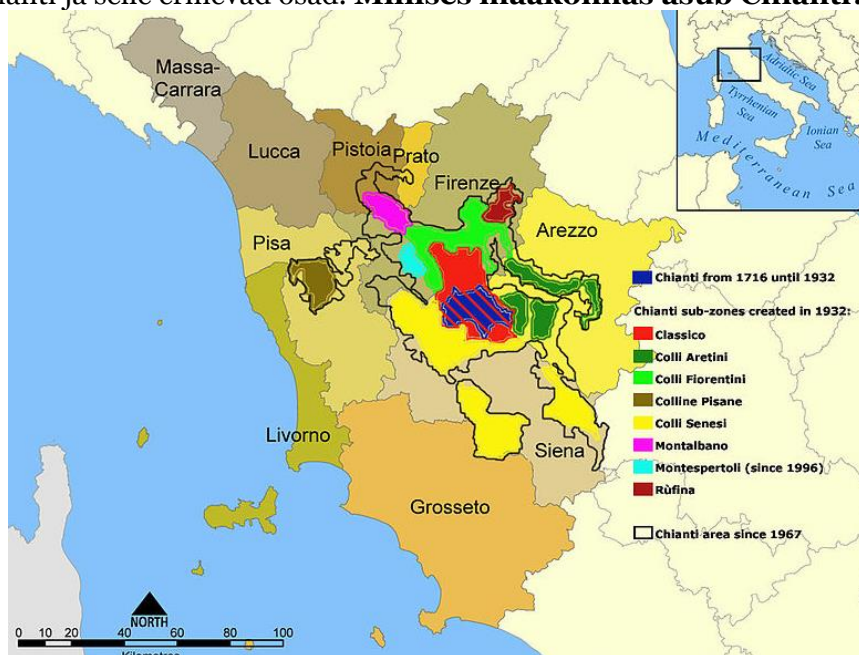
15

Traditsiooniliselt kasutatakse viiuli poogna keelte valmistamiseks hobuse saba jõhvi. Eranditult on selleks täku saba jõhv ja seda põhiliselt kahel põhjusel. Esiteks on täku sabajõhv tugevam kui mära oma. Teine põhjus on aga veelgi olulisem, miks eelistatakse täku saba. **Mis see põhjus on?**

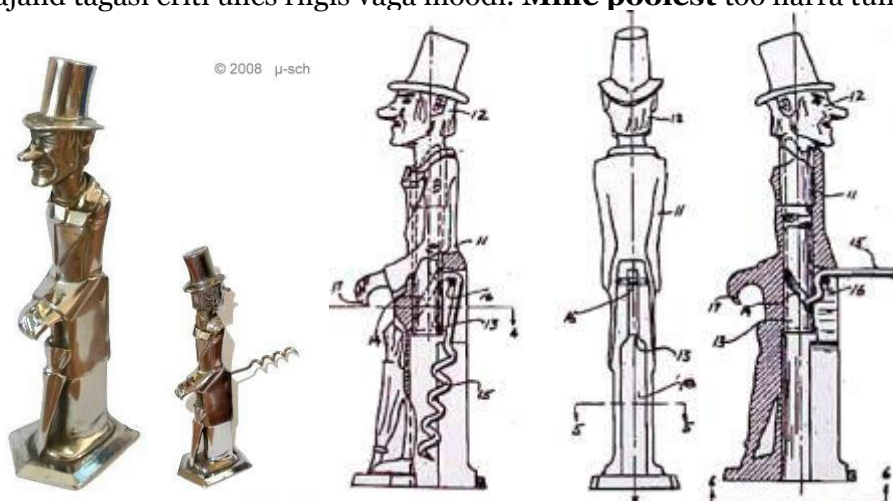
- 16 Küsime Eesti alevikku, millisega liideti 1971. aastal üks läheduses asunud küla ning tekkinud uus asum nimetati aleviks. Aastatel 1992-1999 oli küsitava näol tegemist alevvallaga. Praegu on küsitava aleviku näol tegu ühe valla keskusega. Alevikus on elanikke pisut üle 300, vallas aga üle 1600. Vallavanemaks on Annes Naan. Küsitava aleviku esmamainimine leidis aset 1510 aastal. Alates 2013. aastast toimub alevikus Eesti kõige korruptiivsem filmifestival „*** glämm“, millise võistlusprogrammis on alati ainult üks film. Aastal 2015 oli selleks „Vehkleja“. **Milline alevik?**

- 17 Kaardil on näidatud kontuurjoontega ja erinevate värvidega Itaalia üks tuntumaid veinipiirkondi Chianti ja selle erinevad osad. **Millises maakonnas asub Chianti?**

- 18 Eesti territooriumist moodustavad sood üle 22 %. **Milline on aga Eesti suurim soo (soostik)?** Selle pindala on koos järvede ja soosartega ligikaudu 570 km².

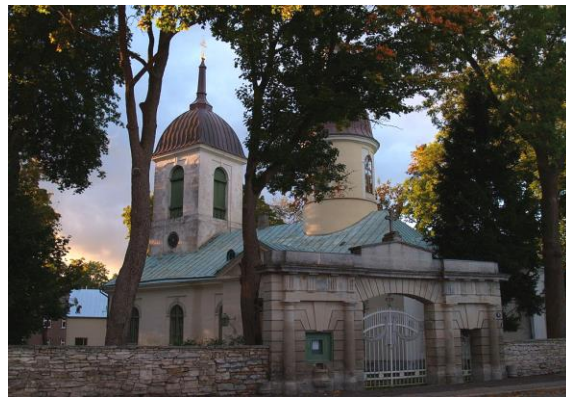
- 19 Pildil on korgitser Andrew John Volstead`i kujutisega. Sellised korgitserid läksid veidi vähem kui sajand tagasi eriti ühes riigis väga moodi. **Mille poolest** too härra tuntud oli?

- 20 Millist kaubamärki kasutab 1952. aastal Vilniuses asutatud kommivabrik, mille toodangut leiab ka paljudest meie poodidest? Tõlkes tähendab see kaubamärk „võitu“.

- 21 Küsitav on pühak paljude kirikute jaoks. Õigeusu Kirik näiteks tähistab 22. mail selle imetegija ja peapiiskopi säilmete toomise päeva Lüükia Mürrast Barisse. Issanda Jeesuse Kristuse ja Tema puhtaima ema, ikka-neitsi Maria järel on just küsitav Venemaa kõige armastatum pühak alates ristiusu vastuvõtmisest kuni tänase päevani. Moskva Patriarhaadi EÕK nimekirjas on temanimelisi kogudusi kolm, EAÕK kogudusi aga kuus, sh pildil olev Kuressaares. **Kes?**

- 22 See Aasias laialt levinud haigus on põhjustatud B-vitamiini aga ka muude vitamiinide ja mineraalide puudusest. Järsult suurenes haigestumiste arv kui Aasias lakati söömast pruuni riisi ja mindi üle valgele ehk lihvitud riisile, millest on kliid eemaldatud. Haiguse nimi on tuletatud singali keelest ja peaks tähendama -"Ma ei jaksa, ma ei taha" haiguse peamised sümptomid on tohutu letargia ja kurnatus, samuti halvatus, tursed, närvivalud. Haigust põhjustab tiamiinipuudus. **Mis haigus?**

- 23 Alam-Saksi linnakest Bodenwerder'i kuulsaima elaniku tuntus algas suuresti tänu Rudolf Erich Raspe'le. **Kes on see tuntud isik**, kelle maja asub Bodenwerderis? Oktoobrist 2013 on tema nimi jäädvustatud ka linnakese nimeosana. Pildil taamal raekoda (kunagine mõisa härrastemaja), kus asub ka küsitava muuseum.

- 24 Kui Hiina äriees tahab oma äripartnerile muljet avaldada, siis rendib ta *laowai*. **Milline on selle sõna seletus?**

On öeldud, et ei ole vist ühtki stiiliaabitsat, mis jätaks naise garderoobi ühe alustalana nimetamata küsitava mantli. See on ilmastikukindel, sündis juba läinud sajandi alguses Briti armee ohvitseridele ja sai lahinguristsed esimeses maailmasõjas. Tuntud on see teise maailmasõja saksa ohvitseride vormina, hiljem ms spioonide ja liputajate tunnusena. Kasutavad nii naised kui mehed, tänapäeval ka jope kujul. Originaalis vastupidavast ja veekindlaks

töödeldud gabardiinkangast kaevikumantel, mille tegumood ja põhidetailid – pikk lahtine seljapasse, vertikaalsed liisttaskud, õlakud, pannaldega varrukatripid, nõõbitav tormiklapp ühel õlal, metalsed aasad vöö küljes – on säilinud tänini, ent nimetus on tegelikult ammu levinud kõigile lõikelt ja stiililt sarnastele mantlitele. **Mis mantel?**

26 Ta sündis 1892 Võrumaal. 1913 lõpetas Tartu Ülikooli, täiendas end Göttingeni Ülikooli juures. 1915-20 oli Novotšerkasski Polütehnilise Instituudi õppejõud, 1920-41 Tartu Ülikooli assistent, professor ning matemaatika- ja mehaanika instituudi juhataja. Ta oli Eesti koolimatemaatika reformija ja õpikute koostaja. Akadeemilise Matemaatika Seltsi asutaja ja esimene esimees (1926-1927). Oli ka aktiivne tenniseorganisator. Autasustatud Valgetähe teenetemärgiga. Suri 1968. Alates 1990. aastast antakse välja temanimelist medalit koolimatemaatika arendamise eest. **Kes?**

27 Aastail 1960-1983 defineeriti seda teaduslikult järgmiselt: krüpton-86 tasemete $2p_{10}$ ja $5d_5$ vahelisel siirdel vaakumis kiirgava valguse $1650763,73$ kordne lainepikkus. **Mida nii defineeriti?**

28 Nimetage kohanimi. **Kus asub see mälestuskivi?**

29 Millise autotooja automargid on Rapide ja Vanquish (fotol)?

30 Kuna pliihaavid mürgitavad keskkonda, valmistatakse suur osa jahilaskemoona tänapäeval metallist, mida kasutatakse ka näiteks valgele küünelakile pärlendava läike andmiseks ning ilutulestikele iseloomuliku pragina tekitamiseks. Metall on väga väikese soojusjuhtivusega ja tugevaim metalliline diamagnetik. Üks väheseid metalle, mis tahkestumisel paisub. Selle nimi tuleneb ilmselt ülemsaksa keelest sõnast „valge“. **Nimetage see metall!**

31

Kes on pildil? Londoni OM-il pälvis ta 15. koha, Riost loodame parimat.

32

Paljudes riikides on aasta parimad sportlased juba valitud. Pildil olev neiu valiti oma riigi parimaks sportlaseks ujuja Arianna Vanderpool-Wallace, poksija Tureano Johnsoni ja tõkkejooksja Jeffrey Gibsoni ees. **Mis riigi parimaks sportlaseks valiti fotol olev MM hõbedavõitja ja mis on tema nimi?**

33

Fotol on Belgia korvpallikoondislane, kes Riias toimunud EM alagrupiturniiril panustas Belgia suurde võitu Eesti vastu 7 punkti ja 6 lauda. 2.05 pikk korvpallur on kõigi aegade esimene NBA draftis valitud belglane. Aastal 2005 valis Denver Nuggets küsitava 52.-na. NBAs ta mänginud siiski ei ole ja oma karjääri on ta peaasjalikult veetnud Hispaanias, kus on esindanud nii Madridi Reali kui Bilbao Basketit. **Kes?**

34

Eesti vutimeestest ja -naistest tulid tänava välisriigi meistriks Mihkel Aksalu ja Inna Zlidnis. Kui Aksalu seisis Soome meistri Seinäjoki JK väravas, siis **millise klubiga pälvis tiitli Inna Zlidnis?** Tegemist on suurte traditsioonidega klubiga, mis asutati juba 1899. Kui naiste meistrivõistlustel pälvis see klubi oma esimese meistritiitli, siis meeskond on selle tiitli võitnud 28 korda. Lisaks on võidetud 1975 Euroopa karikavõitjate karikas, Mitropa Cup 1928 ja 1937, Inter Cities Fairs Cup 1965 jne. Oma nime sai klubi selle suurlinna IX rajooni järgi, mis omakorda sai nime ühe keisri järgi.

35

Kes võitis esimese briti jalgratturina Tour de France'i?

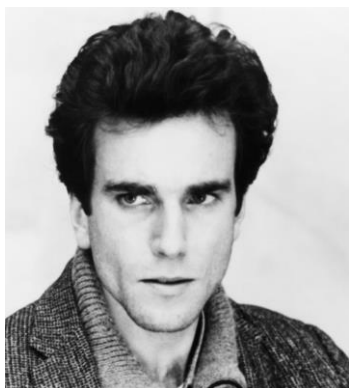

36 Seda näitlejat on kunagine klassivend Andres Sõber kirjeldanud kui kõva keskmängijat, kes korvi all mõnuga askeldas ja tänu kellele Rapla korvpallipoisid isegi üle-eestilisi võistlusi võitsid. Klassiõde Anne Veski on aga veendunud, et küsitav oleks tegelikult pidanud hoopis muusikuks hakkama. Ta on olnud ansamblite Omega ja Kolmikhüpe solist. Osaleb praegu bossanova ansamblis Cassa Nova ja veel paaris muusikalises projektis, millest viimane kannab nime FEST. **Kes?**

37 Esimene Nõukogude eesti Filmifestival toimus 1980.aastal. Osalesid kõik aastatel 1978-79 valminud filmid. I auhinna parima originaalse filmimuusika eest sai Lepo Sumera, I auhind parima operaatoritöö eest läks Jüri Sillartile, parimaks nais- ja meesnäitlejaks tunnistati Ita Ever ja Tõnu Kark. **Nimetage aga parim film ja selle režissöör**, kes sai ka I auhinna režissöör töö eest.

38 Kes on ainus meesnäitleja, kes on võitnud 3 peaosas Oscarit?

39 RAMETO-l oli oma vapilind - Suur must ronk, kes suurte raadiomängude ajaks loomaaiaist puuriga raadiostuudiosse toodi. Linnul oli mälumänguvõistlustel täita nõ viigilahutaja roll - kui kaks meeskonda jäid viiki siis kukutasid võistkondade esindajad märguande peale linnule puuri suupisted ja kelle oma ronk enne ära sõi, see võistkond ka võitis. Loomulikult pandi linnule ka nimi, aga kahjuks osutus mehenimega ristitud lind hiljem emaslinnuks. **Mis oli RAMETO vapilinnu nimi?**

40 Harry Styles, Zayn Malik, Niall Horan, Liam Payne ja Louis Tomlinson. **Millise ühise nimetajaga** saab kokku võtta eelpool loetletud nimesid? David Cameron ei kuulu nende hulka.

- 41 **Kuidas nimetatakse kunstivormi**, milles enamasti kleepimise teel kinnitatakse alusele erinevaid materjale (näiteks fotosid, pabereid, kangaid)? Selle nimetuse võtsid XX sajandi algul kasutusele Georges Braque ja Pablo Picasso. Eestis on seda stiili viljelenud nt Eevi Nerva, Mall Nukke, Jaan Elken, Sven Stamberg jt.

- 42 Muusikaline suurteos „Müstilisel Kaydara-maal” jutustab loo kolme noore mehe sissepühitsemisriitusest - nende teekonnast varjude maailma, mille valitsejaks on teadmiste ja kulla jumalus Kaydara. Esiettekannetel Vanemuise kontserdimajas ning Estonia kontserdisaalis jäi Tanel Padari kui jutustaja kanda fulanikeelse teose eestikeelne seletav tekst. **Kes on selle teose helilooja?** Ta on loonud ka varem oma teoseid mitmetes keeltes (eesti, läti, vene, saksa, inglise, ladina, jaapani, sanskriti, tiibeti, kopti).

- 43 Pildil on saksa kunstniku Franz Winterhalter (1805-1873) maal, mis valmis 1837. Kunstnik lõi üldse vaid neli suuremõõtmelist maali ja see oli ta parim töö, mis müüdi tolle aja kohta lausa unelmate summaga – 10 tuhat franki. **Kuidas pealkirjastas Winterhalter selle maali?** Samal kirjandusest tuntud teemal on maalinud mitmed kunstnikud, nt inglase John William Waterhouse.

- 44 Selle aasta augustis esietendus Londonis lavastus «Hamlet», mille nimiosas näeb Benedict Cumberbatchi, kes on tuntud eelkõige BBC telesarjast «Sherlock» ning filmist «Imiteerimismäng». Eesti näitleja Sergo Varese kanda on lavastuses Norramaa printsi, Hamleti pärija roll. **Mis nime see Sergo Varese kehastatud tegelaskuju kannab?** 1913. a. sügisel Estonia uue maja avamisel mängis seda rolli oma esimeses ametlikus etenduses Ants Lauter; 10 aastat hiljem oli ta juba Hamlet. 1964. aastal oli see BBC sarjas ka Donald Sutherlandi esimene suurem osa.

- 45 Mälumängudele sõites on hea Raadio 2-st kuulata laupäeviti kl. 10-st 12-ni olevat saadet, mille nimi ongi lihtsalt „Laupäeva hommik“. Saatejuhtideks on onu Veiko ja tädi Horror. **Mis on aga nende kodanikunimed?** Onu Veiko on kogenud raadiohääli, keda võib näha ka telereklaamis (nt ühes vorstireklaamis) ning tädi Horror on tuntud näitleja.

- 46 Selle töö maalis prantsuse kunstnik Jacques Joseph (James) Tissot aastail 1886-94. **Kelle silmade läbi** kujutas kunstnik taolist pilti?

- 47 1993. aastal võeti Ameerika laulukirjutajate Kuulsuste halli korraga vastu kaks meest, kelle hüüdnimena on muusikaringkondades käibel väljend „Glimmer Twins”. Lisaks suurele hulgale kollektiivselt väljutatud heliplaatidele on mõlemad küsitavad andnud välja ka oma sooloplaadid. Esmalt ilmus mõned kuud vanema tegija sooloplaad „She is The Boss”(1985) ja paar aastat hiljem teise mehe „Talk is Cheap”(1988). Seni viimane ühise kollektiivse loomingu vilil on LP aastast 2005 „Abigger Bang”. **Nimetage mõlemad** 1943.a sündinud mehed!

- 48 Küsime Eesti luuletajat ja ajakirjanikku, kelle põhitöökohaks on ühe Eesti päevalehe arvamus-toimetuse juhtimine. Lisaks tegutseb ta alates 2012. aastast ETV saate "Kirjandusministeerium" konsultandina. Alates 2013. aastast kirjutab ja esitab päevakommentaare Vikerraadio saates "Uudis+". Talt on ilmunud luuleraamatud „Polügrafisti käsiraamat“, „Eesti elulood“, „Mu sokid on terved“ ja „Pursata Vesuuvile“. Arvamuslugusid, kirjanduskriitikat ja muud publitsistikat kirjutanud väljaannetele Postimees, Sirp, Vikerkaar, Looming ja Estonian Literary Magazine. Eesti Kirjanike Liidu liige 2008. aastast. **Kes?**

- 49 Selle tuntud muinasjutu esimese teadaoleva versiooni „Päike, Kuu ja Talia“ (1636) autoriks on Giambattista Basile. Sisukokkuvõtte on järgmine: abitus seisundis oleva printsessi vägistamine, kurja kuninganna katsetest vahekorra sündinud kaksikuid tappa ning pahaaimamatule kuningale kannibalistliku praena neid sisse sööta. Loo lõpus antikangelane põletatakse elusalt. **Millise nime all tunneme seda muinasjuttu meie?**

- 50 Milline tuntud Euroopa kirjanik debüteeris kirjandusmaastikul 1829. aastal reisikirjaga „Jalgsiretk Holmi kanalist Amageri saare idatippu”? Alates 1956. aastast antakse välja ka küsitava kirjaniku nimelist, sageli ka „Väikeseks Nobeliks” nimetatavat kirjandusauhinda.

Vastused

1.	Herodes	JA
2.	Cixi	JA
3.	Darwin	TS
4.	8 dollarit (1\$ - Washington, 2\$ - Jefferson, 5\$ - Franklin)	JA
5.	Caen	JA
6.	Holland	AO
7.	Slovakkia, Andrej Kiska	JA
8.	Martti Ahtisaari	JM
9.	Wooch	JA
10.	COOP	JA
11.	„laulmine“	TS
12.	ristik	JA
13.	kandlane	JM
14.	tulikas	IS
15.	uriinihais	TS
16.	Võsu	JA
17.	Toskaana	IS
18.	Puhatu	IS
19.	USA „kuiva seaduse“ autor	TS
20.	Pergalè	IS
21.	Nikolaus	KN
22.	beribeeri	JA
23.	parun Münchhausen	TS
24.	välismaalane	TS
25.	trentš	KN
26.	Gerhard Rägo	KN
27.	meetrit	TT
28.	Moe	KN
29.	Aston Martin	IS
30.	vismut	JA
31.	Ingrid Puusta	IS
32.	Bahama, Shaunae Miller	JA
33.	Alex Hervelle	JA
34.	Budapesti Ferencvarosi TC	TS
35.	Bradley Wiggins	IS
36.	Aivar Tommingas	JA
37.	Tuulte pesa, Olav Neuland	TT
38.	Daniel Day-Lewis	IS
39.	Jaagup	JA
40.	One Direction	IS
41.	kollaaž	IS
42.	Peeter Vähi	IS
43.	Dekameron	TS
44.	Fortinbras	IS
45.	Indrek Ditmann, Jan Uuspõld	IS
46.	Jeesus Kristus	TS
47.	Mick Jagger, Keith Richards	JA
48.	Kaupo Meiel	JA
49.	Okasroosike	TT
50.	Hans Christian Andersen	JA

Küsimused: Jaan Allik, Jaanus Moppel, Koit Nook, Aare Olander, Indrek Salis, Tenno Sivadi, Tõnu Talve

